

**VALSTYBINĖ AUGALININKYSTĖS TARNYBA
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS**

**2019 M.
KVIEČIŲ DERLIAUS
KOKYBĖS TYRIMAS**

**Vilnius,
2019**

TURINYS

Įvadas	3
I. Geografinis pasiskirstymas	4
II. Ūkių dydis	6
III. Kviečių veislės	7
IV. Kokybės rodikliai	8
4.1. Hektolitro masė	8
4.2. Glitimo kiekis	8
4.3. Baltymų kiekis	9
4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis	9
4.5. Kritimo skaičius	10
V. Kviečių klasės	11
VI. Kokybės rodiklių neatitiktys	12
VII. Vidutiniai kokybės rodikliai	13

ĮVADAS

Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) devinti metai organizavo kasmetinius javų derliaus kokybės tyrimus. Kaip ir praėjusiais metais, pasirinkti tirti žieminiai ir vasariniai kviečiai. Kviečių kokybės rodiklius nustatė Tarnybos Augalininkystės produktų kokybės tyrimų laboratorija (skyrius).

Javų derlingumui ir kokybei, kaip visada, didžiausią įtaką turėjo meteorologinės sąlygos: vietomis lietingas ar sausringas pavasaris ir vasara.

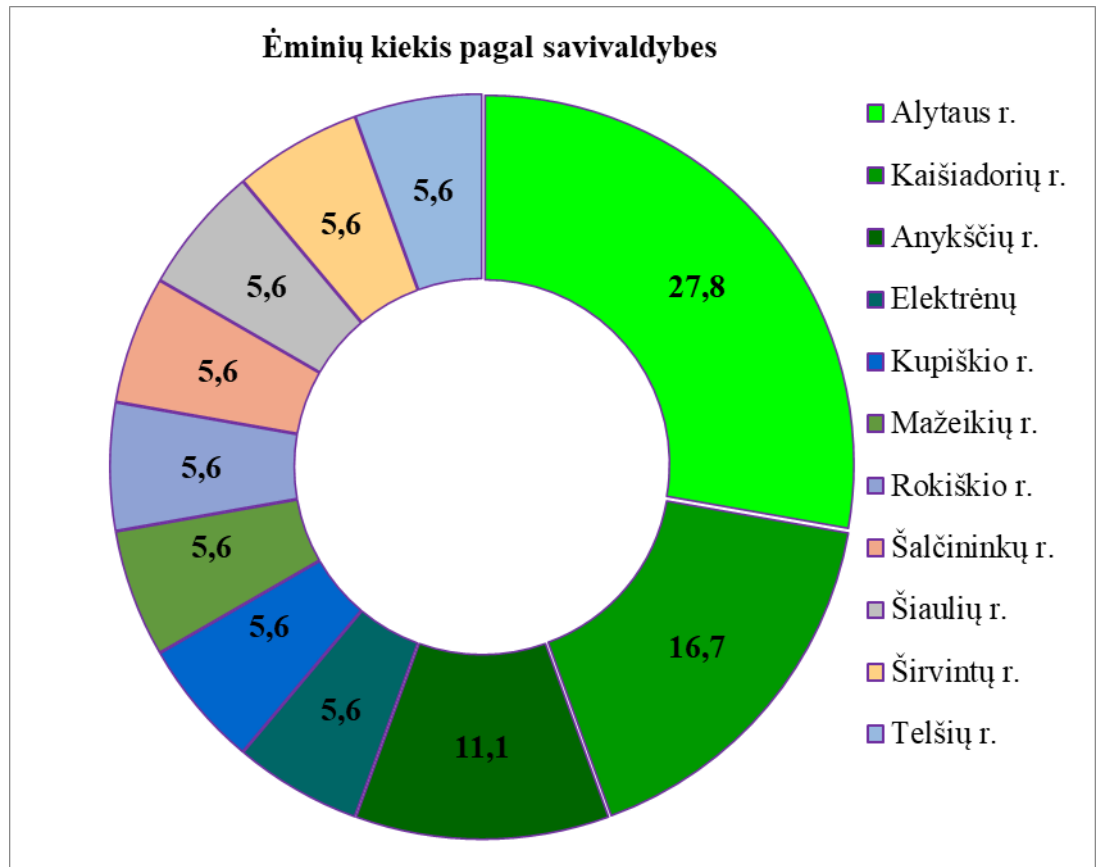
Pagal ūkininkų pateiktus duomenis jų prognozuotas vidutinis kviečių derlingumas – 4,7 t/ha, tačiau gautas 4,5 t/ha kviečių derlingumas. Praėjusiais metais buvo prognozuotas – 4,1 t/ha vidutinis kviečių derlingumas, o vidutinis faktinis – 5,3 t/ha.

Šiais metais atlikus kokybės tyrimus pastebėta, kad tirtų ėminių didesnis vidutinis baltymų kiekis ir kritimo skaičiaus rodiklis, mažesnis glitimo kiekis.

Kviečių derliaus kokybės tyrimų ėminiai paimti nuo 2019 m. rugpjūčio 1 d. iki 2019 m. lapkričio 20 d.

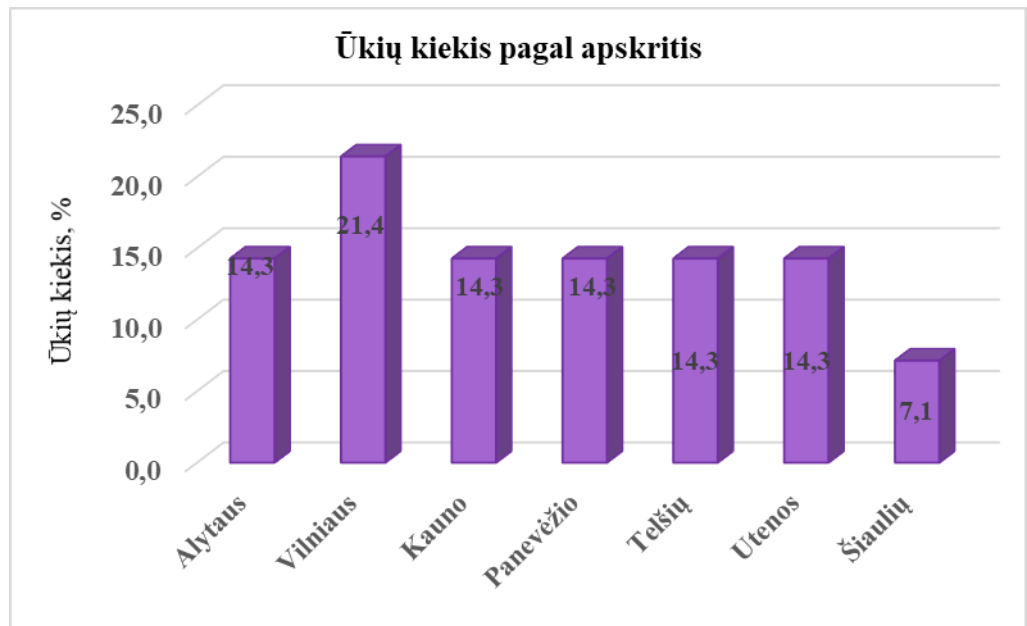
I. GEOGRAFINIS PASISKIRSTYMAS

2019 m. kviečių derliaus kokybės tyrime nemokamai sutiko dalyvauti 14 ūkio subjektų iš 11 savivaldybių (1 pav.). Didžioji dalis ėminių (27,8 %) buvo paimta Alytaus r. sav. esančiuose ūkiuose.

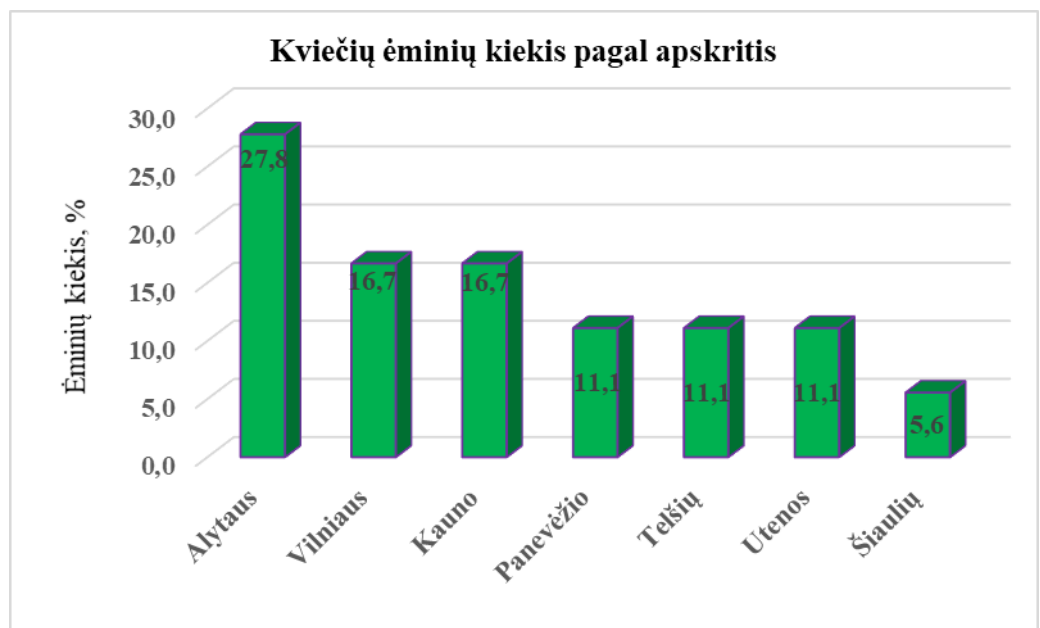


1 pav.

Daugiausia kviečių ėminių paimta ūkiuose Alytaus, Vilniaus ir Kauno apskrityse (2 pav., 3 pav.). Šiose apskrityse paimta daugiau grūdų ėminių, kadangi buvo atsižvelgta į ūkyje auginamas kviečių veisles, kviečių kūlimo datą, kviečių auginimo laukus, kitas javų rūšis ir t.t. Dėl šių priežasčių kai kuriuose ūkiuose paimta po keletą ėminių.



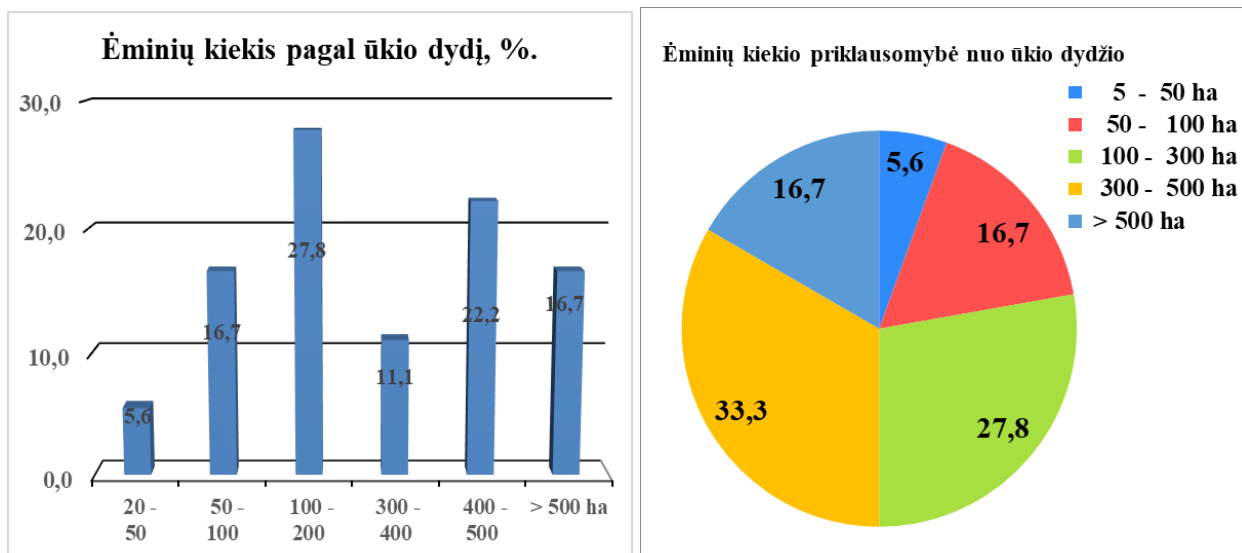
2 pav.



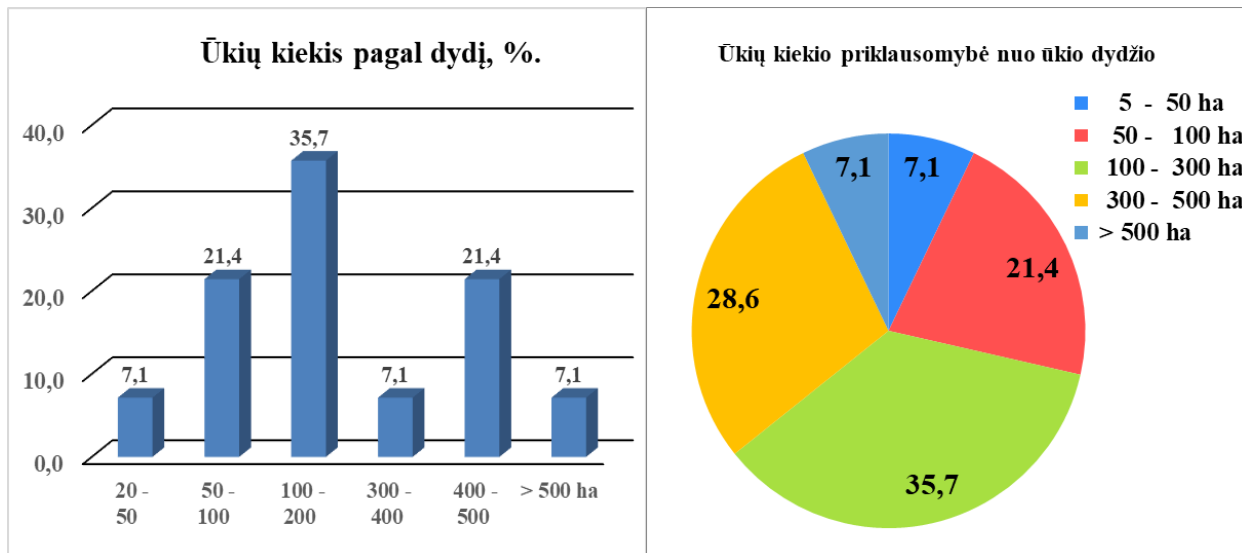
3 pav.

II. ŪKIŲ DYDIS

Šiame kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvavo įvairaus ūkio dydžio ūkiai. Daugiausiai (33,3 %) ėminių buvo paimta iš 300–500 ha dydžio ūkių (4 ir 5 pav.) ir šį rodiklį įtakojo tai, kad keletas ėminių buvo paimta iš to paties ūkio subjekto.



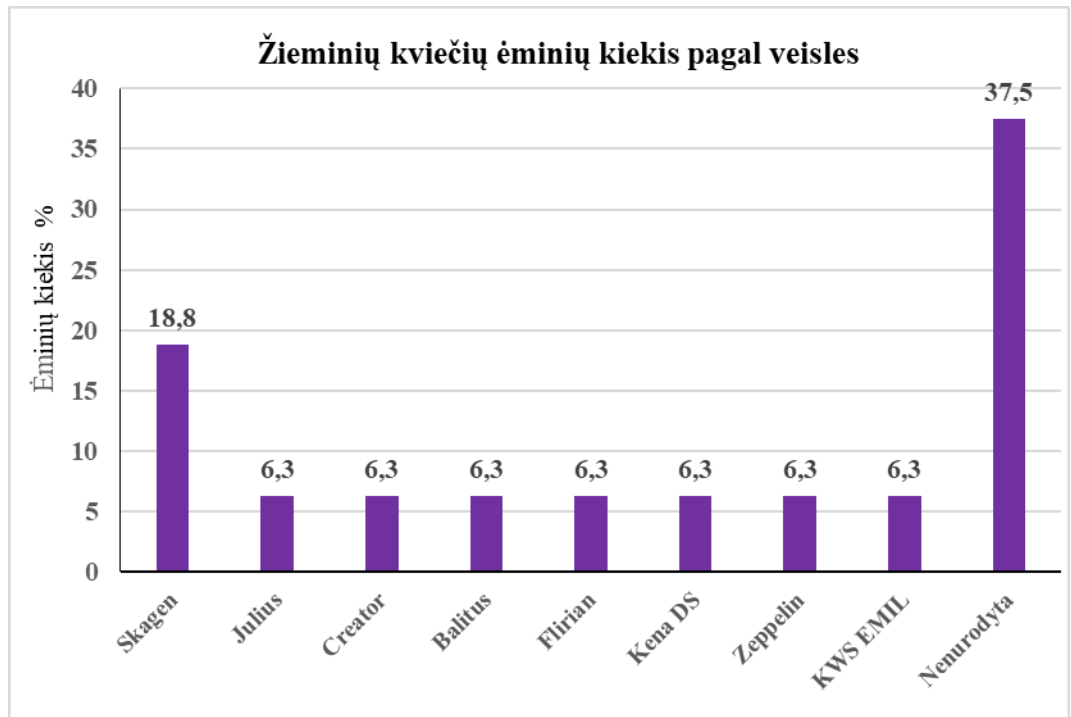
4 pav.



5 pav.

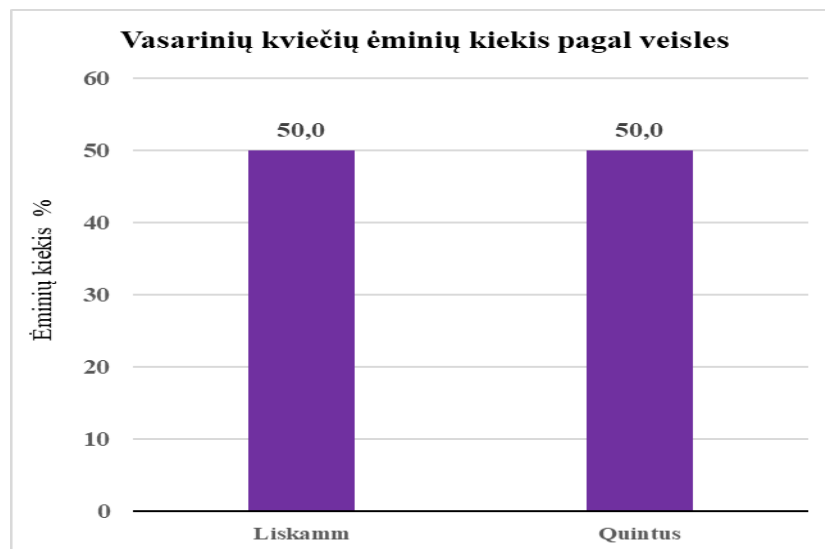
III. KVIEČIŲ VEISLĖS

Kviečių derliaus kokybės tyrimų metu buvo tirta, kokios vyrauja žieminių (8 pav.) ir vasarinių kviečių veislės (9 pav.). Žieminių ir vasarinių kviečių veislių mišinių nebuvo tirta. Šiame tyrime dalyvaujantys ūkio subjektai nurodė, kad 2018-2019 metų sezonu augino 8 žieminių kviečių veisles. Populiariausia žieminių kviečių veislė išlieka „Skagen“ (18,8 %). Apgailestaujame, tačiau 37,5 % ėminių nebuvo nurodyta žieminių kviečių veislė.



8 pav.

2019 m. kviečių derliaus kokybės tyrime dalyvaujantys ūkio subjektai nurodė 2 augintas vasarinių kviečių veisles.

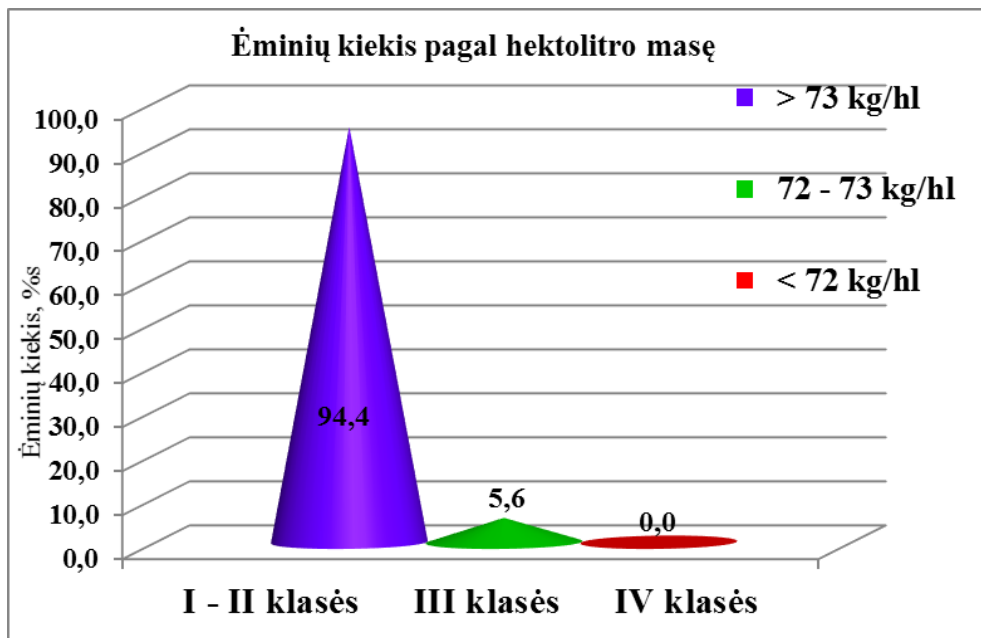


9 pav.

KOKYBĖS RODIKLIAI

4.1. Hektolitro masė

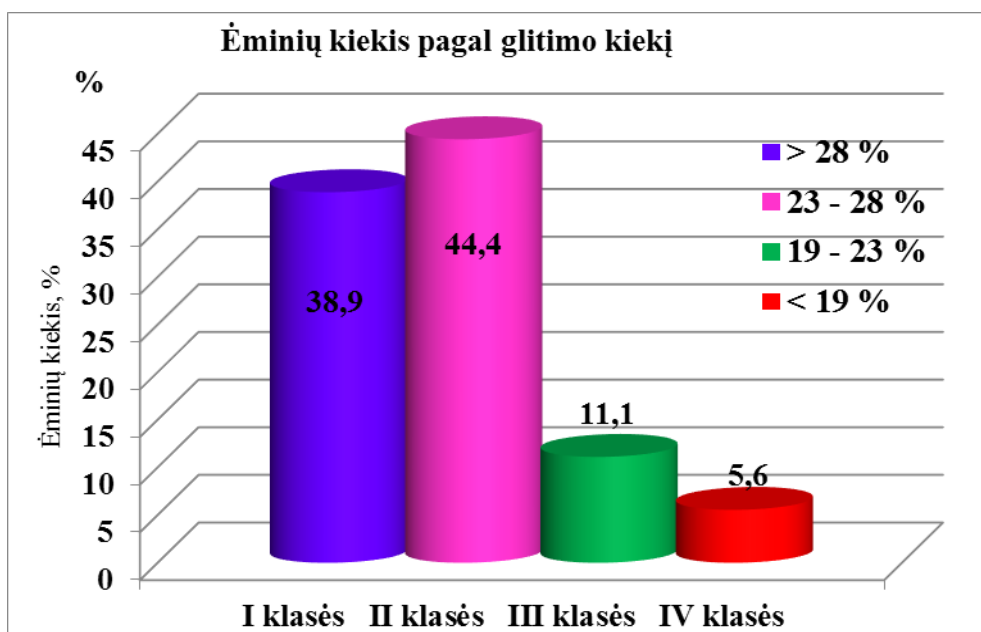
2019 m. hektolitro masės rodiklis nebuvo labai svarbus, nes visi ėminiai priskirti I–II klasei dėl šio rodiklio (10 pav.).



10 pav.

4.2. Glitimo kiekis

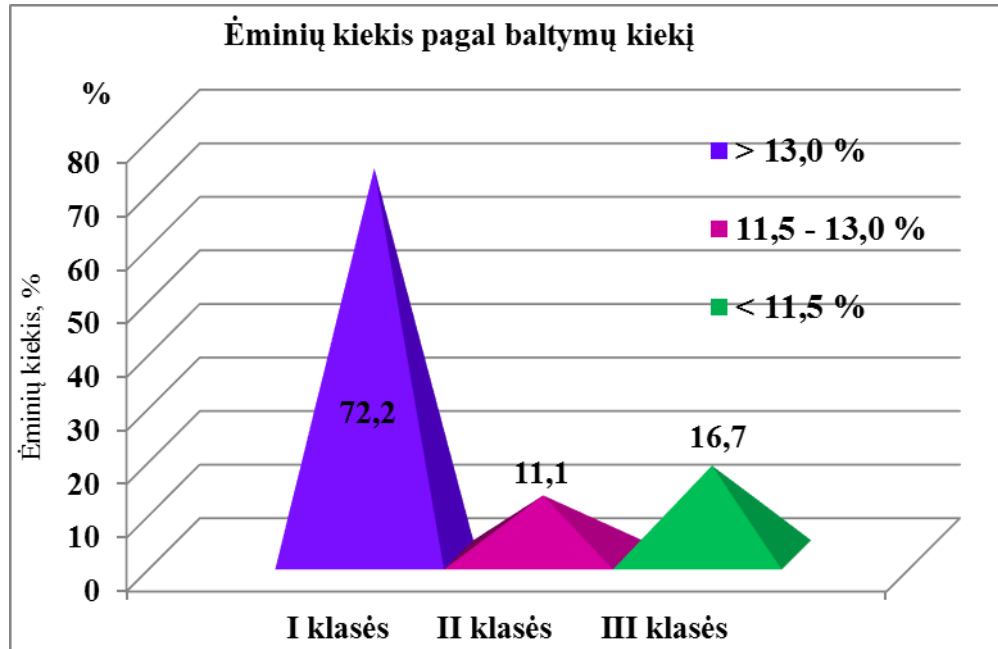
2019 m. kviečių glitimo kiekis tarp klasių pasiskirstė gana tolygiai. I klasei priskirta 38,9 % ėminių. II klasei – 44,4 % ėminių, III klasei – 11,1 % ėminių (11 pav.).



11 pav.

4.3. Baltymų kiekis

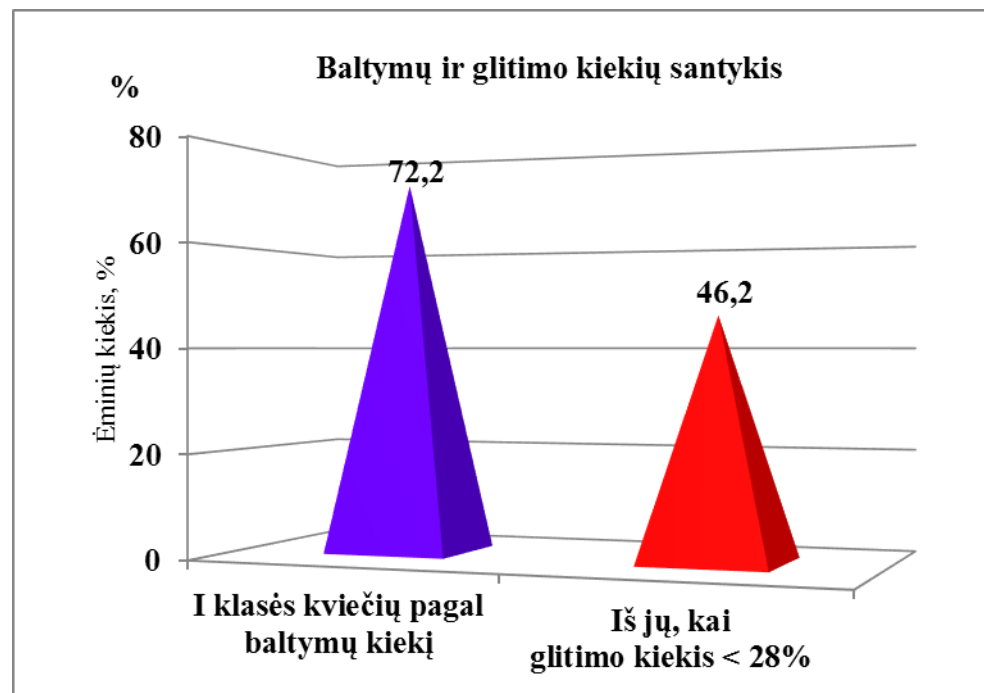
2019 m. pastebėtas aukštesnis baltymų kiekis tiek žiemiškuose, tiek vasariniuose kviečiuose: 72,2 % ėminių atitinka I klasei keliamus reikalavimus (12 pav.).



12 pav.

4.4. Baltymų ir glitimo kiekių santykis

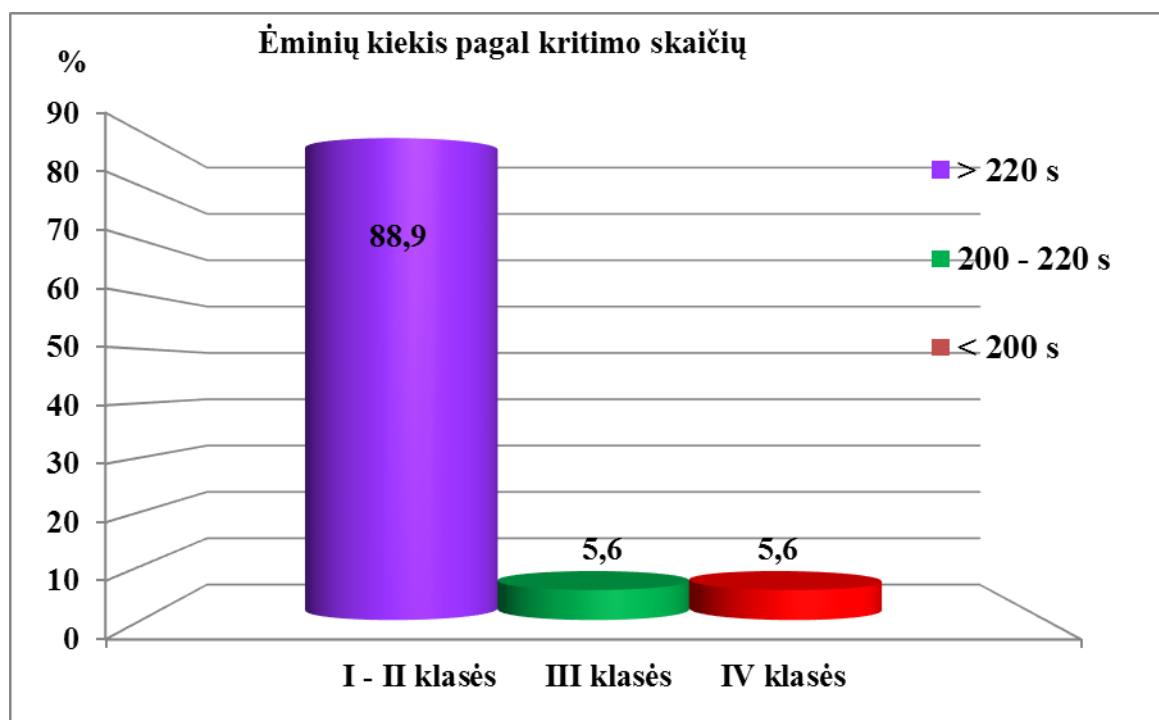
Pagal baltymų kiekį 72,2 % ėminių atitinka I klasę, tačiau iš jų net 46,2 % neatitinka I klasės dėl mažo glitimo kiekio (13 pav.).



13 pav.

4.5. Kritimo skaičius

2019 m. pastebėtas aukštas kritimo skaičius kviečiuose – net 88,9 % ėminių priskirta I–II klasei (14 pav.).

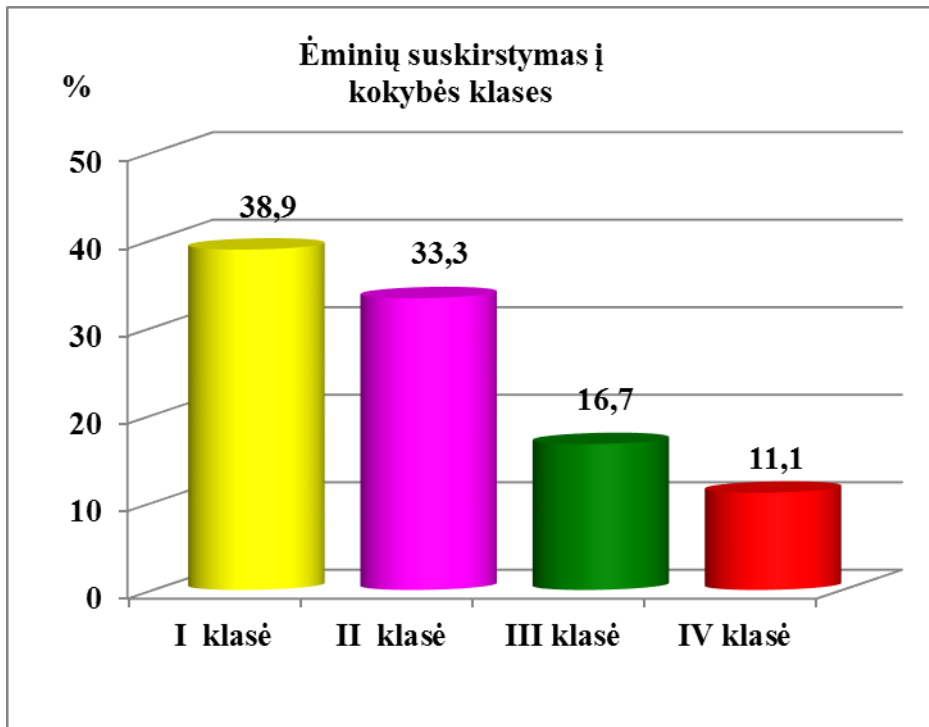


14 pav.

IV. KVIEČIŲ KLASĖS

2019 m. kviečių derliaus kokybės tyrimais įvertinus kviečių ėminių kokybės rodiklius nustatyta (15 pav.):

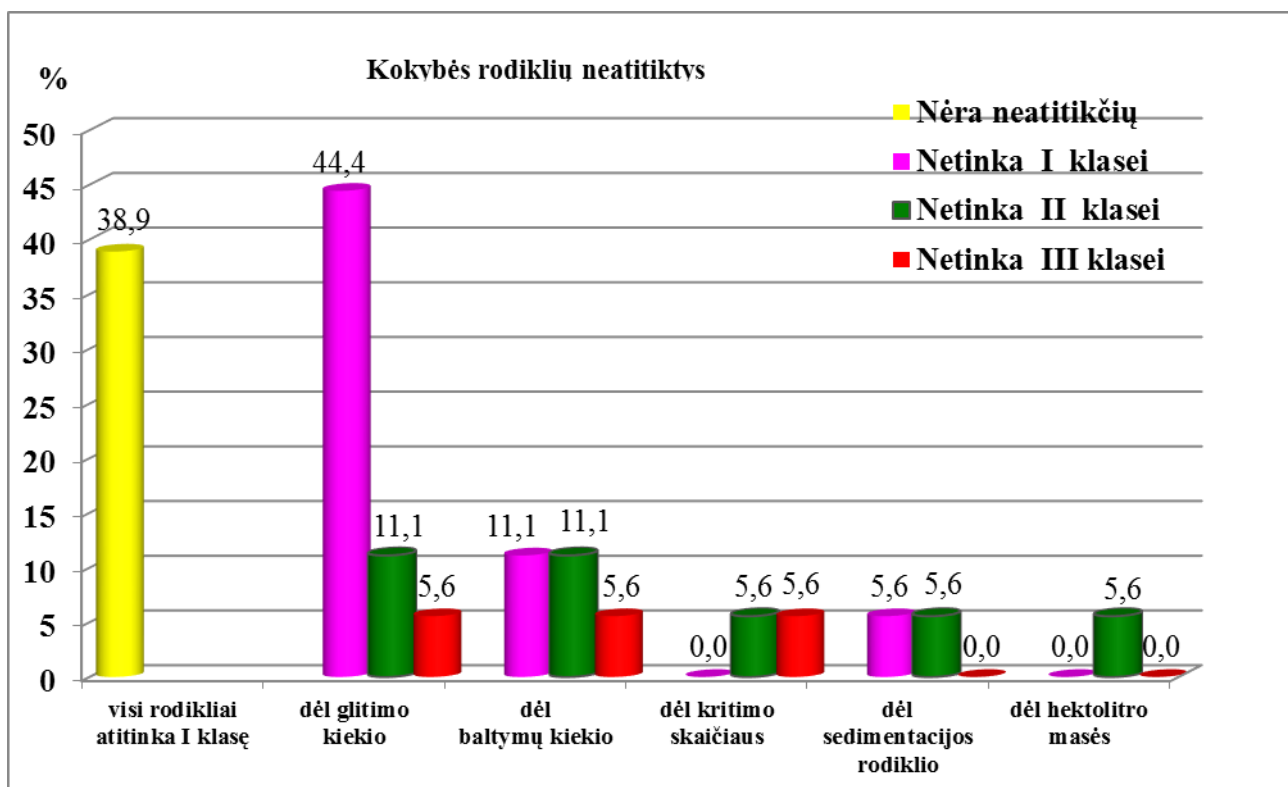
- 38,9 % ėminių atitinka I klasės kokybės reikalavimus;
- 33,3 % ėminių atitinka II klasės kokybės reikalavimus;
- 16,7 % ėminių atitinka I klasės kokybės reikalavimus;
- 11,1 % ėminių – IV klasės kokybės reikalavimus.



15 pav.

V. KOKYBĖS RODIKLIŲ NEATITIKTYS

2019 m. kviečių derliaus tyrime 38,9 % ėminių atitinka I klasės kokybės reikalavimus, o likusieji ėminiai dėl vienos ar kelių kokybės rodiklių neatitiktį priskirti žemesnei kokybės klasei. Didžiausia neatitiktis pastebėta dėl per mažo gliutimo kiekio (44,4 % ėminių priskirti II klasei, o 11,1 % – III klasei). Dėl mažo baltymų kiekio – po 11,1 % ėminių priskirti II ir III klasėms, o aukštas kritimo skaičius, aukšta hektolitro masė beveik neįtakoją kokybės klasės pasikeitimo (16 pav.).



16 pav.

VI. VIDUTINIAI KOKYBĖS RODIKLIAI

Šiame tyrime buvo tirta 88,9 % žieminių ir 11,1 % vasarinių kviečių ėminių. Ūkio subjektai nurodė, kad 50,0 % ėminių paimta iš sertifikuotos sėklos užaugintų kviečių. Žieminių ir vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pateikti 1–5 lentelėse.

1 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	77,9	78,0
Kritimo skaičius	s	312	318
Baltymų kiekis	% s. m.	13,2	13,2
Glitimo kiekis	%	26,2	26,9
Sedimentacijos rodiklis	ml	47,5	48,8
Krakmolo kiekis	%	68,1	68,4
Drėgmės kiekis	%	14,5	14,5
<i>Prognozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,8</i>	<i>5,7</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,6</i>	<i>5,0</i>

* *Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

2 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Vertė	
		Vidutinė	sertifikuotos sėklos
Hektolitro masė	kg/hl	78,1	78,1
Kritimo skaičius	s	328	328
Baltymų kiekis	% s. m.	15,3	15,3
Glitimo kiekis	%	32,6	32,6
Sedimentacijos rodiklis	ml	55,5	55,5
Krakmolo kiekis	%	65,8	65,8
Drėgmės kiekis	%	16,2	16,2
<i>Prognozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,5</i>	<i>3,5</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,5</i>	<i>3,5</i>

* *Prognozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

3 lentelė. Populiariausios kviečių veislės vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai

Parametras	Matavimo vnt.	Žieminiai kviečiai
		„Skagen“
Hektolitro masė	kg/hl	78,7
Kritimo skaičius	s	356
Baltymų kiekis	% s. m.	13,1
Glitimo kiekis	%	26,3
Sedimentacijos rodiklis	ml	46,1
Krakmolo kiekis	%	68,0
Drėgmės kiekis	%	15,5
<i>Prognuozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>4,5</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,3</i>

* *Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

4 lentelė. Žieminių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Apskritis		
		Alytaus	Kauno	Vilniaus
Hektolitro masė	kg/hl	78,7	78,2	74,3
Kritimo skaičius	s	348	314	249
Baltymų kiekis	% s. m.	14,1	14,0	11,9
Glitimo kiekis	%	28,8	28,8	21,7
Sedimentacijos rodiklis	ml	49,9	56,0	38,2
Krakmolo kiekis	%	68,2	67,6	68,3
Drėgmės kiekis	%	14,8	13,8	13,9
<i>Prognuozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,3</i>	<i>6,0</i>	<i>3,7</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>5,3</i>	<i>5,3</i>	<i>2,7</i>

* *Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*

5 lentelė. Vasarinių kviečių vidutiniai kokybės rodikliai ir kiti parametrai pagal apskritis

Parametras	Matavimo vnt.	Alytaus apskritis
Hektolitro masė	kg/hl	78,1
Kritimo skaičius	s	328
Baltymų kiekis	% s. m.	15,3
Glitimo kiekis	%	32,6
Sedimentacijos rodiklis	ml	65,5
Krakmolo kiekis	%	65,8
Drėgmės kiekis	%	16,2
<i>Prognuozuotas derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,5</i>
<i>Faktinis derlingumas*</i>	<i>t/ha</i>	<i>3,5</i>

* *Prognuozuotas ir faktinis derlingumai apskaičiuoti pagal ūkių atstovų pateiktus duomenis.*